

**Stowarzyszenie Wspierania Aktywności
Obywatelskiej „CIVIS SUM”**

ULGI FINANSOWE DLA SENIORÓW

Zielona Góra, wrzesień 2014

Wydawca:

*Stowarzyszenie Wspierania
Aktywności Obywatelskiej „CIVIS SUM”*

Opracowanie:

Zespół doradców Biura Porad Obywatelskich

Redakcja i korekta prawna:

Bartosz Bocheński

Korekta językowa:

Katarzyna Grabias-Banaszewska

Stan prawny na 15 września 2014 r.

egzemplarz bezpłatny

*Publikacja jest finansowana ze środków otrzymanych od Ministra
Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na
rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020.*

ISBN:

978-83-936640-8-5

Druk:

*Drukarnia APRINT Zielona Góra
tel. (48) 601 992 777, www.aprint.com.pl,*

Spis treści

Wstęp	4
ULGA I ZWOLNIENIE Z OPŁATY ZA WYDANIE PASZPORTU	6
ULGOWE PRZEJAZDY PUBLICZNYM TRANSPORTEM ZBIOROWYM.....	9
ZWOLNIENIE Z OPŁAT ABONAMENTOWYCH	16
SENIORZY W MUZEUM.....	21
UŁATWIENIA DLA SENIORÓW W KORZYSTANIU Z POCZTY.....	24
ULGI I ZWOLNIENIA WŁAŚCIWE DLA INWALIDÓW WOJENNYCH	28
KARTA ZGRANI ZIELONOGÓRZANIE 50+	32

Wstęp

Osoby w zaawansowanym wieku zasługują na szacunek. Dzisiejsi seniorzy swoim wysiłkiem i pracą odbudowywali Polskę z zniszczeń wojennych lat czterdziestych. W późniejszych dekadach, własną pracowitością, wznosili gmach gospodarczego i kulturowego rozwoju polskiego społeczeństwa. Często byli to ludzie, którzy stracili zdrowie w wyniku działań wojennych lub ulegli wypadkom w czasie pracy w szkodliwych warunkach. Mając w pamięci wszystkie ich zasługi i osiągnięcia nie możemy pozostawiać osób starszych bez pewnych drobnych przywilejów, które będą dla nich ulgą w ich srebrnych latach życia.

Ulgi i zwolnienia finansowe są niewielkim udogodnieniem, na który osoby w starszym wieku zapracowały, latami i dekadami pracy zawodowej. Ten przywilej jest jednym z elementów materialnego zabezpieczenia życia seniorów, gwarantowanym im przez polskie państwo i społeczeństwo. Osoby w zaawansowanym wieku rzadko posiadają inne źródła dochodów poza świadczeniem rentowym lub emerytalnym. Często są to dochody niezbyt wysokie. Nie można jednak pozwolić, aby z tego powodu seniorzy byli izolowani od aktywnej, młodszej części społeczeństwa. Z podeszłym wiekiem wiążą się niejednokrotnie dolegliwości zdrowotne i niepełnosprawność, dlatego tym bardziej, należy dbać o to, aby najstarsi członkowie społeczeństwa pozostali aktywnymi obywatelami – trzeba im tę aktywność ułatwiać. Ulgi i zwolnienia muszą więc dotyczyć przede wszystkim podróżowania i komunikacji, dostępu do dóbr kultury oraz do informacji.

Poradnik ten powstał w celu zwiększenia dostępności do ulg finansowych, przysługujących seniorom. Oprócz treści informacyjnej, zawiera on także odwołania do aktualnie obowiązujących aktów prawnych. Jest to szczególnie ważne, ponieważ ułatwia egzekwowanie przez osoby starsze, przysługujących im uprawnień (zawsze mogą

one powołać się na konkretny artykuł lub paragraf ustawy, bądź rozporządzenia).

Poradnik został podzielony na rozdziały, obejmujące zwolnienia oraz ulgi finansowe z różnych dziedzin. Każdy rozdział dotyczy innej dziedziny życia, z którą na co dzień może stykać się senior, i w której może skorzystać z odpowiedniego przywileju. W tekst wplecione są specjalne tabele oraz wypisy, opatrzone tytułem „Do zapamiętania”, które stanowią swoisty podręcznik i skrót informacji zawartych w akapitach. Mamy nadzieję, że ułatwi to osobom starszym oraz ich rodzinom i opiekunom, korzystanie z poradnika i przyswojenie zamieszczonych w nim danych. Mamy nadzieję, że nasz przewodnik, dedykowany osobom starszym, będzie im pomocnym kompendium wiedzy z zakresu ulg i zwolnień finansowych.

I. ULGA I ZWOLNIENIE Z OPŁATY ZA WYDANIE PASZPORTU

Dla tych seniorów, którzy planują odbyć wszystkie wymarzone zagraniczne podróże, na które dotychczas nie mieli czasu, mamy dobrą wiadomość. Przysługuje im odpowiednia ulga w opłacie na wydanie dokumentu paszportowego. Paszport jest niezbędny, dla tych którzy wybierają się w podróż poza granice Polski jednakże wyjazd do krajów Unii Europejskiej wymagał będzie jedynie dowodu tożsamości – dowodu osobistego z zastrzeżeniem jednak, iż w związku z istnieniem tzw. Strefy Schengen na wewnętrznych granicach państw nie odbywa się kontrola. Strefa Schengen obejmuje następujące państwa: 22 kraje UE: Austria, Belgia, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Włochy oraz kraje stowarzyszone: Islandia, Norwegia, Szwajcaria i Lichtenstein. Szczególny status mają Wielka Brytania i Irlandia – państwa członkowskie Unii Europejskiej, które pozostają poza obszarem Schengen, a tym samym nie zniosły kontroli na granicach wewnętrznych, mogą jednak stosować niektóre postanowienia dotyczące współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych, ale do wjazdu na ich terytorium wystarczy dowód osobisty¹. Natomiast Cypr, Bułgaria, Rumunia starają się o członkostwo w Schengen i przy wjeździe na ich terytorium konieczny będzie również tylko dowód osobisty.

Podróż poza granice Unii Europejskiej wymaga zatem jednak posiadania paszportu. Ten wyjątkowo ważny dokument uprawnia do przekraczania granicy i pobytu za granicą oraz poświadcza

---

¹ <https://www.msw.gov.pl/pl/wspolpraca-miedzynarod/wspolpraca-unijna/10113,Granice-i-wizy.html?search=300440511>.

obywatelstwo polskie, a także tożsamość osoby w nim wskazanej w zakresie danych, jakie ten dokument zawiera².

Paszport jest wydawany na wniosek osoby zainteresowanej. Za wydanie paszportu pobiera się jednak opłatę w wysokości 140 zł³.

Istnieje jednak pewien katalog osób, które mogą liczyć na ulgę w opłacie. Ulga wynosi 50% kwoty opłaty. Pamiętać jednak musimy, że wysokość opłaty może się zmieniać, bowiem określana jest przez Radę Ministrów (rząd), w drodze rozporządzenia⁴.

Ulga ta przysługuje:

1. emerytom, rencistom, osobom niepełnosprawnym w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), a także współmałżonkom tych osób, pozostającym na ich wyłącznym utrzymaniu;
2. osobom przebywającym w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystającym z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych;
3. kombatantom i innym osobom, do których stosuje się przepisy ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2012 r. poz. 400);
4. osobom małoletnim do czasu podjęcia ustawowo określonego obowiązku szkolnego, uczniom i studentom⁵.

Ważna informacja: jeśli osoba posiada prawo do emerytury/renty i jednocześnie ma status niepełnosprawności, to nie oznacza, że sumują jej się dwie ulgi z dwóch różnych tytułów. Nie będzie to ulga 100%, ale w dalszym ciągu 50%⁶.

---

² Art. 4 Ustawy o dokumentach paszportowych z dnia 13 lipca 2006 r. (Dz.U. Nr 143, poz. 1027), tj. z dnia 30 stycznia 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 268) [dalej – ustawa o dokumentach paszportowych z dnia 13 lipca 2006 r.].

³ Art. 7 Ustawy o dokumentach paszportowych z dnia 13 lipca 2006 r. oraz § 2, ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie opłat za wydanie dokumentu paszportowego oraz ich zwrotu z dnia 9 lutego 2010 r. (Dz.U. Nr 25, poz. 126) [dalej – Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie opłat za wydanie dokumentu paszportowego oraz ich zwrotu z dnia 9 lutego 2010 r.].

⁴ Art. 11, ust. 1 Ustawy o dokumentach paszportowych z dnia 13 lipca 2006 r.

⁵ Art. 8, ust. 1 pkt 1-4 Ustawy o dokumentach paszportowych z dnia 13 lipca 2006 r.

⁶ Art. 8, ust. 2 Ustawy o dokumentach paszportowych z dnia 13 lipca 2006 r.

Najstarsi seniorzy, którzy ukończyli 70. rok życia, nie muszą się jednak martwić jakąkolwiek opłatą, ponieważ otrzymają od niej całkowite zwolnienie. Ten przywilej mają także osoby korzystające z pomocy społecznej, jeśli celem ich zagranicznego wyjazdu jest długotrwałe leczenie lub operacja⁷. Dla porządku należy dodać, że nie pobiera się opłaty również od osób, które złożyły wniosek o wymianę paszportu z powodu jego wady technicznej a także od żołnierzy wyznaczonych do pełnienia służby poza granicami państwa, z wyjątkiem żołnierzy zawodowych.

Jeśli jednak nasz senior wykorzystał już dotychczasowe przysługujące mu ulgi i był aktywny, w związku z czym brakuje mu miejsca na nowe stemple w paszporcie, może on uzyskać jeszcze jedną ulgę. Wydanie nowego paszportu, w czasie kiedy poprzedni nadal jest ważny, ale jest już zapełniony, jest tańsze. Za każdy rok pozostały do upływu terminu ważności starego paszportu dostaje się ulgę wysokości 10% opłaty za nowy paszport (wyliczenie dotyczy tego dokumentu, który został wydany na lat 10; w przypadku paszportu 5-letniego, za każdy rok pozostałej ważności otrzymuje się ulgę na tej samej zasadzie, co wyżej wspomniana, ale w innej wysokości – będzie to 20%)⁸.

Jeśli posiadacz zniszczy lub zagubi paszport, przez swoją nieostrożność, przed upływem, jego ważności, to spotka go niemała przykrość. Wydanie nowego dokumentu będzie droższe o 200%. Ani prawo do renty/emerytury, ani status osoby niepełnosprawnej bądź kombatananta nie są tu usprawiedliwieniem. Zwolnienie z tej opłaty przysługuje jedynie najstarszym seniorom – po 70. roku życia, a także tym, którzy wyjechali w celach leczniczych (a także w/w żołnierzom). Tylko im ustawodawca daje prawo do nieuwagi, pozostali muszą pilnować swoich dokumentów paszportowych⁹.

---

⁷ Art. 9, pkt 1-2 Ustawy o dokumentach paszportowych z dnia 13 lipca 2006 r.

⁸ Art. 10, ust. 1-2 Ustawy o dokumentach paszportowych z dnia 13 lipca 2006 r.

⁹ Art. 10a, ust. 1-2 Ustawy o dokumentach paszportowych z dnia 13 lipca 2006 r.

DO ZAPAMIĘTANIA:

Oplata za paszport: 140 zł;

- emeryci, renciści, osoby niepełnosprawne oraz współmałżonkowie na utrzymaniu – ulga maks. 50%
- kombatanci – ulga maks. 50%
- seniorzy korzystający z pomocy społecznej – ulga maks. 50%
- osoby powyżej 70. roku życia – zwolnienie 100%
- seniorzy korzystający z pomocy społecznej, wyjeżdżający w celach leczniczych – ulga maks. 50%

Oplata za wydanie nowego paszportu w przypadku zgubienia/ zniszczenia poprzedniego z winy posiadacza: 420 zł. Domiar 200% do kwoty zwyczajnej obowiązuje wszystkich poza:

- seniorami powyżej 70. roku życia;
- seniorami korzystającymi z pomocy społecznej, wyjeżdżającymi w celach leczniczych;
- żołnierzami wyznaczonymi do pełnienia służby poza granicami państwa, z wyjątkiem żołnierzy zawodowych.

II. ULGOWE PRZEJAZDY PUBLICZNYM TRANSPORTEM ZBIOROWYM

Seniorzy, którzy chcą wyjechać w dalszą podróż, mogą liczyć na ulgi w cenach biletów autobusowych i kolejowych. Dotyczą one jednak tylko klasy drugiej w pociągach. Za podróż w wagonie pierwszej klasy należy odpowiednio dopłacać¹⁰.

Emeryci i renciści, którzy pracowali na kolei lub w przedsiębiorstwie organizującym transport zbiorowy, a także członkowie ich rodzin, nie korzystają z ulg powszechnie dostępnych. Tym osobom mogą zostać

¹⁰ Art. 1 i 1a, ust. 1-2 Ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego z dnia 20 czerwca 1992 r. (Dz.U. Nr 54, poz. 254), tj. z dnia 9 października 2002 r. (Dz.U. Nr 175, poz. 1440), tj. z dnia 30 sierpnia 2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1138) [dalej - Ustawa o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego z dnia 20 czerwca 1992 r.].

przeznaczone ulgi specjalne, wprowadzone przez poszczególnych przewoźników¹¹.

Musimy jednak pamiętać, że wszystkie wymieniane w tym rozdziale ulgi na bilety autobusowe nie dotyczą komunikacji miejskiej¹². Omawiane tu przywileje dotyczą zatem tylko tych seniorów, którzy wybierają się w dalszą podróż.

Podeszły wiek często wiąże się z problemami zdrowotnymi, które uprawniają do posiadania orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji. Obecnie nie przyznaje się już grup inwalidzkich (od I do III), jednakże osoby, którym dawnej przyznano I grupę inwalidzką – a orzeczenie to ciągle jest aktualne – są traktowane jako całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji (są to osoby starsze wymagające stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych)¹³. Całkowita niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji odpowiada dawnej I grupie inwalidzkiej. Niezdolność do samodzielnej egzystencji jest orzekana przez lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)¹⁴.

Do dwóch przejazdów w ciągu roku z ulgą 37% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych, pospiesznych i ekspresowych uprawnieni są emeryci i renciści oraz ich współmałżonkowie, na których pobierane są zasiłki rodzinne.

Cywilne niewidome ofiary wojny mają prawo do ulgi 78% na bilety jednorazowe na kolei i autobusem (w pociągach osobowych

¹¹ Art. 1a, ust. 3 oraz art. 1b, ust. 1, pkt 3 Ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego z dnia 20 czerwca 1992 r.

¹² Art. 1, ust. 2 Ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego z dnia 20 czerwca 1992 r.

¹³ Art. 1a, ust. 4, pkt. 1 Ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego z dnia 20 czerwca 1992 r. oraz art. 13, ust. 5 Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 1998 r. (Dz.U. Nr 162, poz. 1118), tj. z dnia 1 marca 2004 r. (Dz.U. Nr 39, poz. 353), tj. z dnia 26 sierpnia 2009 r. (Dz.U. Nr 153, poz. 1227), tj. z dnia 15 października 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 1440) [dalej – Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 1998 r.].

¹⁴ MPIPS Biuro Pełnomocnika Rządu Do Spraw Osób Niepełnosprawnych, *Nowe kryteria kwalifikujące do niepełnosprawności oraz procedury postępowania – propozycje zmian, materiały szkoleniowe dla pracowników socjalnych*, Wyd. Instytut Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera, Łódź 2006, s. 18.

i pospiesznych oraz autobusach w komunikacji zwykłej, przyspieszonej i pospiesznej)¹⁵. Należy jednak zauważyć, że jeśli osobie starszej, która jest niewidoma bądź posiada inny tytuł do statusu osoby niepełnosprawnej (niezdolnej do samodzielnej egzystencji), towarzyszy opiekun lub przewodnik to tenże asystent niepełnosprawnego seniora ma prawo do ulgi w wysokości 95% na przejazdy koleją i autobusem¹⁶.

Standardowa wysokość ulgi w cenie przejazdów pociągami osobowymi oraz autobusami komunikacji zwykłej, dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, wynosi 49% (przy zakupie biletów jednorazowych). Jeśli jednak osoby te będą jechać innymi rodzajami pociągów/autobusów to ich ulga wyniesie jedynie 37%.

Osoby niewidome uznane za niezdolne do samodzielnej egzystencji mogą jednak liczyć na ulgę w wysokości aż 93% w przejazdach pociągiem osobowym bądź autobusem w komunikacji zwykłej (przy zakupie biletów jednorazowych oraz imiennych miesięcznych). Jazda pociągami i autobusami innych rodzajów umożliwia skorzystanie z ulgi jedynie w wysokości 51%. Osoby niewidome, jeśli nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji, mają prawo do ulgi 37% na przejazdy wszelkiego rodzaju autobusami i pociągami (na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych)¹⁷.

---

¹⁵ Art. 2, ust. 7 Ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego z dnia 20 czerwca 1992 r.

¹⁶ Art. 2, ust. 3 Ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego z dnia 20 czerwca 1992 r.

¹⁷ Art. 4 Ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego z dnia 20 czerwca 1992 r.

DO ZAPAMIĘTANIA:

Tabela obrazująca zestaw ulg przysługujący osobom niepełnosprawnym:

Osoby uprawnione:	Ulg PKP (II klasa)	Ulg PKS
Osoby niepełnosprawne (niezdolne do samodzielnej egzystencji).	49% na pociągi osobowe; bilety jednorazowe 37 % na pociągi pospieszne i ekspresowe, InterCity, EuroCity; bilety jednorazowe.	49% na autobusy zwykłe; bilety jednorazowe 37% na autobusy przyspieszone i pospieszne; bilety jednorazowe
Osoby niewidome (uznane za niezdolne do samodzielnej egzystencji).	93 % na pociągi osobowe; bilety jednorazowe i miesięczne imienne. 51 % na pociągi pospieszne i ekspresowe, InterCity, EuroCity; bilety jednorazowe i miesięczne imienne.	93 % na autobusy zwykłe; bilety jednorazowe i miesięczne imienne. 51 % na autobusy przyspieszone i pospieszne; bilety jednorazowe i miesięczne imienne.
Cywilne niewidome ofiary działań wojennych (uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji).	78 % na pociągi osobowe i pospieszne; bilety jednorazowe	78% na autobusy zwykłe, przyspieszone i pospieszne; bilety jednorazowe.
Osoby niewidome, które nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	37% na pociągi osobowe, pospieszne i ekspresowe, InterCity, EuroCity; bilety jednorazowe lub miesięczne imienne	37% na autobusy zwykłe, przyspieszone i pospieszne; bilety jednorazowe lub miesięczne imienne.
Przewodnik lub opiekun asystujący w podróży osobie niewidomej albo niezdolnej do samodzielnej egzystencji	95 % na pociągi osobowe, pospieszne i ekspresowe, InterCity, EuroCity; bilety jednorazowe.	95% na autobusy zwykłe, przyspieszone i pospieszne; bilety jednorazowe.

DO ZAPAMIĘTANIA:

Tabela obrazująca zestaw ulg przysługujący osobom na emeryturze/ rencie oraz ich mężom/żonom:

Osoby uprawnione	Ulgą PKP (II klasa)	Ulgą PKS
Emeryci i renciści oraz ich mężowie/żony, na których pobierane są zasiłki rodzinne.	37 % na pociągi osobowe, pociągi pospieszne i ekspresowe; dwa razy w ciągu roku.	Nie przysługuje.

Samo posiadanie tytułu do ulgowego przejazdu nie wystarcza do podróży. Konieczne jest posiadanie przy sobie dokumentów poświadczających prawo seniora do tej ulgi. Wykaz odpowiednich dokumentów jest określony w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 6 ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego z dnia 20 czerwca 1992 r.¹⁸.

Emeryci i renciści (oraz ich żony/mężowie) muszą wylegitymować się dowodem osobistym oraz specjalnym zaświadczeniem o prawie do ulgi. Zaświadczenie takie można uzyskać w wymienionych niżej instytucjach. Uzyskują je zarówno członkowie tych organizacji, jak i wszyscy pozostali emeryci/renciści.

Do kogo należy zwrócić się po zaświadczenie o prawie do ulgowego przejazdu pociągiem dla emerytów, rencistów i ich współmałżonków?

1. terenowe jednostki Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów;
2. regionalne komisje emerytów i rencistów NSZZ „Solidarność”;
3. Niezależny Krajowy Związek Zawodowy w Polsce „Solidarność Weteranów Pracy”;
4. Zarząd Główny i oddziały terenowe Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów „Solidarność – 80”;

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 października 2002 r. w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z dnia 29 października 2002 r. – dalej Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 października 2002 r.

5. wojewódzkie i regionalne rady weteranów pracy Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych;
6. Niezależny Związek Przyszłych i Obecnych Emerytów i Rencistów „Weterani Pracy”;
7. oddziały wojewódzkie Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Resortu Spraw Wewnętrznych;
8. zarządy i koła Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego;
9. okręgowe sekcje emerytów i rencistów Związku Nauczycielstwa Polskiego;
10. Związek Zawodowy Pracowników Najwyższej Izby Kontroli;
11. Komisję Krajową i zarządy regionów Chrześcijańskiego Związku Zawodowego „Solidarność” im. Księdza Jerzego Popiełuszki;
12. zarządy wojewódzkie Związku Emerytów i Rencistów Pożarnictwa Rzeczypospolitej Polskiej;
13. oddziały wojewódzkie Związku Żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego;
14. terenowe jednostki Krajowego Związku Emerytów i Rencistów Służby Więziennej¹⁹.

Osoby uznane za niezdolne do samodzielnej egzystencji, aby skorzystać z ulg 49% i 37% muszą wylegitymować się następującymi dokumentami (poza dowodem tożsamości):

1. wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, stwierdzający zaliczenie do I grupy inwalidów;
2. wypis z treści orzeczenia: wojskowej komisji lekarskiej, komisji lekarskiej podległej Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji albo Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego albo Szefowi Agencji Wywiadu, stwierdzający zaliczenie do I grupy inwalidztwa;
3. orzeczenie lekarza orzecznika ZUS albo wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji;

---

¹⁹ Zob. § 6, ust. 1-2 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 października 2002 r.

4. orzeczenie komisji lekarskiej ZUS stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji;
5. zaświadczenie ZUS, stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji;
6. wypis z treści orzeczenia lekarza rzeczoznawcy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji;
7. wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej KRUS, stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji;
8. zaświadczenie KRUS, stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji;
9. legitymacja emeryta – rencisty wojskowego wydana przez właściwy organ emerytalny podległy Ministrowi Obrony Narodowej, z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa;
10. legitymacja emeryta – rencisty policyjnego wydana przez właściwy organ emerytalny podległy odpowiednio ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Ministrowi Sprawiedliwości albo Ministrowi Obrony Narodowej, z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa lub stwierdzającym niezdolność do samodzielnej egzystencji;
11. legitymacja osoby niepełnosprawnej, stwierdzająca znaczny stopień niepełnosprawności, wystawiona przez uprawniony organ²⁰.

Osoby niewidome, ale nie zaliczanie do osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, powinny okazać dokument stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy albo inwalidztwo II grupy, z powodu stanu narządu wzroku (dokumenty jak wyżej). Może to być również legitymacja osoby niepełnosprawnej (umiarkowana niepełnosprawność), która zawiera informację o chorobie oczu (przyczynie utraty wzroku) lub specjalny znak „04-O”²¹.

²⁰ Zob. § 7, ust. 1 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 października 2002 r.

²¹ Zob. § 8 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 października 2002 r.

Wszyscy seniorzy, którzy planują podróż poza miasto muszą pamiętać, że nie wystarczy zabrać ze sobą dowód osobisty. Niezbędne są także dokumenty stwierdzające prawo do ulgowego przejazdu pociągiem lub PKS-em (np. legitymacja osoby niepełnosprawnej). Do każdego wyjazdu należy się dobrze przygotować.

III. ZWOLNIENIE Z OPŁAT ABONAMENTOWYCH

Osoby starsze oraz seniorzy posiadający status osoby niepełnosprawnej mogą liczyć na zwolnienia z opłat abonamentowych za używania radia i telewizji. Jest to duża ulga finansowa dla tych osób, które są niezamożne, a chcą mieć dostęp do informacji i dóbr kultury.

Ustawodawca wylicza kategorie osób, którym przysługuje ten przywilej. Są to osoby niepełnosprawne (inwalidzi I grupy, osoby całkowicie niezdolne do pracy, niepełnosprawni w stopniu znacznym oraz trwale lub okresowo całkowicie niezdolni do pracy w gospodarstwie rolnym, osoby niewidome i niesłyszące). Zwolnienie przysługuje także tym seniorom, którzy pobierają świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy lub rentę socjalną.

Sam podeszły wiek także jest uprawnieniem do zwolnienia z opłat. Emeryci powyżej 60. roku życia, których emerytura jest niska, tj. nie przekracza miesięcznie kwoty 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kraju, posiadają ulgę 100% w abonamencie. Z kolei przekroczenie 75 roku życia zapewnia nam zwolnienie z opłat, niezależnie od wszystkich innych czynników. Osoby, które ukończyły 60 lat oraz mają ustalone prawo do emerytury, której wysokość nie przekracza miesięcznie kwoty 50 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzedzającym, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego także są zwolnione z opłat abonamentu²².

---

²² Art. 4 Ustawy o opłatach abonamentowych z dnia 21 kwietnia 2005 r. (Dz.U. Nr 85, poz. 728) [dalej – Ustawa o opłatach abonamentowych z dnia 21 kwietnia 2005 r.].

Nie wystarczy jednak spełniać odpowiednia kryteria, aby być wolnym od opłat za radio i telewizję. Trzeba je najpierw udowodnić – na poczcie należy złożyć oświadczenie o naszych uprawnieniach oraz dokumenty potwierdzające nasz wiek, emeryturę, stopień niezdolności do pracy itd. Urzędy pocztowe przyjmują zgłoszenia o posiadaniu radia lub telewizora oraz oświadczenia o prawie do zwolnienia z opłat²³.

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji wydała specjalne rozporządzenie, które precyzuje jakie dokumenty mogą poświadczать nasze prawo do zwolnienia z opłat²⁴.

Seniorzy muszą przedstawić decyzję lekarza orzecznika ZUS o swojej całkowitej niezdolności do pracy lub inną dokumentację potwierdzającą ich niepełnosprawność. Ci, którzy pobierają świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy lub rentę socjalną, muszą przedstawić zaświadczenie z decyzją o ich przyznaniu. Emeryci zaś powinni potwierdzić swój wiek (za pomocą dowodu osobistego) oraz przedstawić dokument poświadczający wysokość emerytury. Młodszy seniorzy muszą pokazać dokument z decyzją ZUS o przyznanym zasiłku lub świadczenie przedemerytalnym²⁵.

Każdy z powyżej wymienionych dokumentów należy dołączyć do swojego oświadczenia, które złożyć można na poczcie. Przy składaniu obu tych pism należy wypełnić „Formularz zwolnienia z opłat za używanie odbiorników rtv”, który jest dostępny w urzędzie pocztowym. Wzór odpowiedniego oświadczenia jest dostępny na stronie internetowej Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji. Jest on krótki i łatwy do wypełnienia. Załatwianie formalności na poczcie nie powinno zatem stanowić problemu na seniorów lub ich rodzin czy opiekunów²⁶.

---

²³ Art. 4, ust. 3-4 oraz Art. 5, ust. 1 Ustawy o opłatach abonamentowych z dnia 21 kwietnia 2005 r.

²⁴ Rozporządzenie KRRIiT z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie rodzajów dokumentów oraz wzoru oświadczenia potwierdzających uprawnienia do zwolnień od opłat abonamentowych (Dz. U. Nr 29, poz. 152) [dalej – Rozporządzenie KRRIiT z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie rodzajów dokumentów oraz wzoru oświadczenia potwierdzających uprawnienia do zwolnień od opłat abonamentowych].

²⁵ Zob. §1 Rozporządzenia KRRIiT z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie rodzajów dokumentów oraz wzoru oświadczenia potwierdzających uprawnienia do zwolnień od opłat abonamentowych.

²⁶ <http://www.krriit.gov.pl/abonament/zwolnienia-od-oplat-abonamentowych/>

DO ZAPAMIĘTANIA:

Tabela przedstawiająca dokumenty niezbędne przy składaniu oświadczenia o prawie do zwolnienia z abonamentu RTV.

Osoba uprawniona:	Dokument potwierdzający (dołączany do oświadczenia):
1) Inwalidzi I grupy; 2) Całkowicie niezdolni do pracy; 3) Osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności; 4) Osoby o trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym	Orzeczenie właściwego organu orzekającego, np. orzeczenie lekarza orzecznika.
Osoba po 75 roku życia	Dowód osobisty (poświadcza wiek).
Pobierający świadczenie pielęgnacyjne, rentę socjalną lub specjalny zasiłek opiekuńczy.	Dokument potwierdzający przyznanie świadczenia, np. decyzja ZUS.
Osoby niesłyszące.	Zaświadczenie lekarskie potwierdzające głuchotę lub silne uszkodzenie słuchu (mierzone na częstotliwości 2.000 Hz o natężeniu od 80 dB) – uzyskane, np. w Zakładzie Opieki Zdrowotnej.
Osoby niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%	1) Legitymacja Polskiego Związku Niewidomych lub Związku Ociemniałych Żołnierzy RP; 2) orzeczenie właściwego organu orzekającego o zaliczeniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z tytułu uszkodzeń narządu wzroku; 3) orzeczenie właściwego organu orzekającego, stwierdzające uszkodzenie narządu wzroku; 4) zaświadczenie wystawione przez Zakład Opieki Zdrowotnej.
Emeryci w wieku powyżej 60 lat (emerytura w wysokości nie większej niż 50% średniej płacy).	1) Odcinek emerytury; 2) Decyzja o przyznaniu emerytury.
Osoby pobierające zasiłek przedemerytalnego lub świadczenie przedemerytalne.	Zaświadczenie ZUS o przyznaniu lub pobieraniu zasiłku/ świadczenia.

Seniorzy, którzy są kombatantami II wojny światowej (1939-1945), uczestnikami walk z UPA oraz grupami Wehrwofu, mogą także mieć z tego tytułu zwolnienie z abonamentu RTV. Warunkiem jest jednak posiadanie statusu inwalidy wojennego. Zgodnie z właściwymi przepisami, inwalida wojenny to określając ogólnie: uczestnik walk na frontach II wojny światowej (lub uczestnik walk wcześniejszych – Powstania Wielkopolskiego i Powstań Śląskich), który doznał – w wyniku służby wojskowej lub przebywania w niewoli u nieprzyjaciela (także przebywania w niemieckich obozach koncentracyjnych) – trwałego uszczerbku na zdrowiu. Status ten przysługuje także weteranom wojny domowej w Hiszpanii (walczącym przeciwko faszystom gen. Franco), obrońcom Poczty Gdańskiej we wrześniu 1939 r. i biorącym udział w walkach o Cytadelę Poznańską w lutym 1945 r., marynarzom statków handlowych, którzy pływali w konwojach w latach II wojny światowej oraz saperom rozminowującym ziemię polskie po zakończeniu wojny²⁷.

Inwalidom wojennym przysługuje zwolnienie z abonamentu radiowo-telewizyjnego²⁸. Dokumentem poświadczającym uprawnienie do zwolnienia jest książeczka inwalidy wojennego, którą wystawia odpowiedni organ emerytalno-rentowy²⁹.

Osoby, które w jakikolwiek inny sposób działały w obronie niepodległości Polski w czasie II wojny światowej lub później, pod koniec lat 40 (w podziemnych formacjach niepodległościowych), mają status kombatantów wojennych. Przysługuje on nie tylko uczestnikom walk, żołnierzom czy partyzantom, ale także tym cywilom, którzy byli zaangażowani w walkę z nieprzyjaciółmi Państwa Polskiego, poprzez tajne nauczanie w czasie wojny, ukrywanie osób narodowości żydowskiej przed okupantem hitlerowskim. Do kombatantów zalicza się także wszystkich tych, którzy doznali uszczerbku na zdrowiu w wyniku zaangażowania się w działania niepodległościowe – przeciwko

---

²⁷ Art. 6-8 Ustawa o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin z dnia 29 maja 1974 r. (Dz.U. Nr 21, poz. 117), tj. z dnia 21 lutego 1983 r. (Dz.U. Nr 13, poz. 68), tj. z dnia 21 stycznia 2002 r. (Dz.U. Nr 9, poz. 87), tj. z dnia 17 maja 2010 r. (Dz.U. Nr 101, poz. 648) [dalej – Ustawa o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin z dnia 29 maja 1974 r.].

²⁸ Art. 23a Ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin z dnia 29 maja 1974 r.

²⁹ Zob. §1, pkt. 12) Rozporządzenia KRRiT z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie rodzajów dokumentów oraz wzoru oświadczenia potwierdzających uprawnienia do zwolnień od opłat abonamentowych.

władzom PRL – w trakcie słynnych wydarzeń Poznańskiego Czerwca 1956 roku oraz Grudnia 1970 na Wybrzeżu. Przywileje kombatanckie przysługują także ofiarom represji politycznych i narodowościowych, ze strony służb III Rzeszy, ZSRR i PRL w latach 40-tych i 50-tych³⁰.

Kombatantom o statusie inwalidy wojennego przysługuje zwolnienie z opłat abonamentu RTV³¹. Dokumentem poświadczającym prawo do zwolnienia jest w tym przypadku legitymacja osoby represjonowanej³².

DO ZAPAMIĘTANIA:

Tabela przedstawiająca dokumenty niezbędne przy składaniu oświadczenia o prawie do zwolnienia z abonamentu RTV.

Osoba uprawniona:	Dokument poświadczający:
Inwalida wojenny.	Książeczka inwalidy wojennego.
Kombatant będący inwalidą wojennym.	Legitymacja osoby represjonowanej.

Wdowa (członkowie rodzin pozostałym po kombatantach), po zmarłym kombatancie wojennym (będącym inwalidą wojennym) także posiada przywilej zwolnienia z abonamentu RTV. Po odpowiednie pismo poświadczające należy, w tym przypadku, udać się do Urzędu Do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Wdowa otrzyma tam zaświadczenie o byciu członkiem rodziny zmarłego kombatanta. Zamiennie może zostać wykorzystany dokument z ZUS potwierdzający prawo do renty rodzinnej po zmarłym inwalidzie wojennym³³.

³⁰ Art. 1-2 oraz 3 Ustawa o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego z dnia 24 stycznia 1991 r. (Dz.U. Nr 17, poz. 75), tj. z dnia 14 listopada 1997 r. (Dz.U. Nr 142, poz. 950), tj. z dnia 30 marca 2002 r. (Dz.U. Nr 42, poz. 371), tj. z dnia 26 marca 2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 400) [dalej – Ustawa o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego z dnia 24 stycznia 1991 r.].

³¹ Art. 12 Ustawa o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego z dnia 24 stycznia 1991 r.

³² Zob. §1, pkt. 13 Rozporządzenia KRRiT z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie rodzajów dokumentów oraz wzoru oświadczenia potwierdzających uprawnienia do zwolnień od opłat abonamentowych.

³³ Art. 12, ust. 1a Ustawa o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego z dnia 24 stycznia 1991 r. oraz §1, pkt. 14 Rozporządzenia KRRiT z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie rodzajów dokumentów oraz wzoru oświadczenia potwierdzających uprawnienia do zwolnień od opłat abonamentowych.

IV. SENIORZY W MUZEUM

Osoby starsze nie powinny rezygnować z udziału w życiu kulturalnym i naukowym. Nawet jeśli zakończyły już karierę zawodową w dalszym ciągu mogą poznawać wytwory duchowe i materialne kultury polskiej i światowej. Miejszem takiej aktywności, dla seniorów, mogą być muzea.

Muzea mogą być państwowe, samorządowe lub prywatne³⁴. Zarządcy tych instytucji kulturalnych muszą dbać o dobry stan zbiorów zabytków i eksponatów. Wymaga to odpowiednich źródeł finansowania. Z tego więc względu, wstęp do muzeów zazwyczaj jest płatny i wymaga biletu. Zgodnie z prawem, przez jeden dzień w tygodniu wstęp na tzw. wystawy stałe muszą być otwarte dla każdego bezpłatnie³⁵.

Dla tych starszych osób, które pragną odwiedzać muzea jest przewidziana odpowiednia ulga w opłatach za wstęp. Wyjątkiem są państwowe muzea martyrologiczne, do których wstęp jest bezpłatny dla każdego – wynika to z ważności ich przekazu, który ma docierać do szerokich rzesz obywateli³⁶. Kwestię tę reguluje rozporządzenie ministra kultury, który ustala jakie spośród muzeów zostaną uznane za martyrologiczne i szczególnie ważne, a więc dostępne darmowo dla wszystkich³⁷. Darmowy wstęp, także dla seniorów, dotyczy Muzeum Państwowego w Majdanku (oraz jego filii, to jest Muzeum – Miejscu Pamięci w Bełżcu i Muzeum Byłego Obozu Zagłady w Sobiborze), Państwowego Muzeum Auschwitz – Birkenau w Oświęcimiu, Muzeum Sutthof w Sztutowie. Są to muzea upamiętniające kaźń ofiar zbrodni hitlerowskich.

---

³⁴ Art. 5, ust. 1 Ustawy o muzeach z dnia 21 listopada 1996 r. (Dz.U. 1997 Nr 5, poz. 24), tj. z dnia 27 lipca 2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 987) [dalej – Ustawa o muzeach z dnia 21 listopada 1996 r.].

³⁵ Art. 10, ust. 1 oraz 2 Ustawy o muzeach z dnia 21 listopada 1996 r.

³⁶ Art. 10, ust. 4 oraz 5 Ustawy o muzeach z dnia 21 listopada 1996 r.

³⁷ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 maja 2008 w sprawie wykazu państwowych muzeów martyrologicznych, do których wstęp jest bezpłatny (Dz. U. 2008 Nr 90, poz. 550).

Rząd określa, za pomocą rozporządzenia, komu przysługuje ulga w opłacie za bilet do muzeum państwowego³⁸. Ulgi te obowiązują jednak tylko w muzeach państwowych³⁹. Bilet do państwowego muzeum ma cenę ulgową dla osób starszych (powyżej 65 roku życia), a także dla emerytów, rencistów, osób pobierających rentę socjalną, a także osób niepełnosprawnych oraz kombatantów⁴⁰.

Pewne grupy seniorów mogą jednak liczyć na całkowicie bezpłatne wejście do państwowego muzeum. Przywilej ten dotyczy tych osób, które zostały odznaczone Orderem Orła Białego, Orderem Wojennym *Virtuti Militari*, Orderem Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej lub Medalem „Zasłużony Kulturze *Gloria Artis*”⁴¹.

Osoby starsze muszą pamiętać, aby przed wizytą w muzeum okazać ważny dokument, poświadczający ich prawo do ulgi lub zwolnienia. Może to być dowód osobisty lub inny dokument poświadczający wiek posiadacza, legitymacja emeryta/rencisty, legitymacja osoby niepełnosprawnej (lub dokument poświadczający stopień niepełnosprawności), legitymacje poświadczające przyznanie odznaki, orderu lub medalu (wzmiankowanych wyżej), a także dokument poświadczający uprawnienia kombatanckie. Oczywiście nie można zapominać o konieczności okazania dokumentu potwierdzającego tożsamość (pracownik muzeum może więc domagać się pokazania dwóch dokumentów, np. dowodu osobistego + legitymacji osoby niepełnosprawnej)⁴².

---

³⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 czerwca 2008 r. w sprawie określenia grup osób, którym przysługuje ulga w opłacie lub zwolnienie z opłaty za wstęp do muzeów państwowych, oraz rodzajów dokumentów potwierdzających ich uprawnienia (Dz.U. 2008 nr 160 poz. 994) [dalej – Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 czerwca 2008 r. w sprawie określenia grup osób, którym przysługuje ulga w opłacie lub zwolnienie z opłaty za wstęp do muzeów państwowych, oraz rodzajów dokumentów potwierdzających ich uprawnienia].

³⁹ Art. 5, ust. 2 oraz 3 Ustawy o muzeach z dnia 21 listopada 1996 r.

⁴⁰ Zob. §1, pkt. 2 oraz 5 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 czerwca 2008 r. w sprawie określenia grup osób, którym przysługuje ulga w opłacie lub zwolnienie z opłaty za wstęp do muzeów państwowych, oraz rodzajów dokumentów potwierdzających ich uprawnienia.

⁴¹ Zob. §2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 czerwca 2008 r. w sprawie określenia grup osób, którym przysługuje ulga w opłacie lub zwolnienie z opłaty za wstęp do muzeów państwowych, oraz rodzajów dokumentów potwierdzających ich uprawnienia.

⁴² Zob. § 3 oraz §4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 czerwca 2008 r. w sprawie określenia grup osób, którym przysługuje ulga w opłacie lub zwolnienie z opłaty za wstęp do muzeów państwowych, oraz rodzajów dokumentów potwierdzających ich uprawnienia.

DO ZAPAMIĘTANIA:

Muzea martyrologii (wstęp bezpłatny):

1. Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu;
2. Państwowe Muzeum na Majdanku;
3. Muzeum Stutthof w Sztutowie.

DO ZAPAMIĘTANIA:

Tabela ukazująca ulgi i zwolnienia za wstęp do muzeów państwowych.

Osoba uprawniona:	Ulga:	Zwolnienie z opłaty:
Osoba odznaczona Orderem Orła Białego	Nie dotyczy	TAK
Osoba odznaczona Orderem Wojennym Virtuti Militari.	Nie dotyczy	TAK
Osoba odznaczona Orderem Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej	Nie dotyczy	TAK
Osoba odznaczona Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”	Nie dotyczy	TAK
Osoba powyżej 65. roku życia	TAK	Nie dotyczy
Emeryci/renciści	TAK	Nie dotyczy
Renciści socjalni	TAK	Nie dotyczy
Kombatant	TAK	Nie dotyczy
Niepełnosprawny	TAK	Nie dotyczy

V. UŁATWIENIA DLA SENIORÓW W KORZYSTANIU Z POCZTY

Jeśli senior jest osobą poruszającą się na wózku inwalidzkim lub jest niewidomym (posiada orzeczenie o pierwszej grupie inwalidzkiej lub równoznaczne), to może liczyć na łatwiejszy dostęp do usług pocztowych. Senior z orzeczeniem o niepełnosprawności ma prawo do otrzymywania listów, paczek i przekazów pocztowych bezpośrednio do domu/mieszkania. Nie musi odbierać ich ze skrzynki pocztowej. Taka skrzynka często jest umiejscowiona na parterze budynku, bądź na klatce schodowej, co może utrudniać dostęp do niej dla osób niewidomych czy też poruszających się na wózku. Za bezpośrednie dostarczanie poczty do ręki niepełnosprawnego seniora, nie można żądać żadnej opłaty dodatkowej. Mało tego, osoby takie nie muszą odbierać listów poleconych czy paczek w urzędzie pocztowym – zawsze dostaną je bezpośrednio „do ręki”. Przy nadawaniu listu także przysługuje ułatwienie. Listonosz może odebrać nadawany list z domu seniora i przekazać go na pocztę⁴³.

Niepełnosprawni seniorzy mogą liczyć na ułatwienia w załatwianiu spraw w samym urzędzie pocztowym. Skrzynka nadawcza musi być tam umieszczona w miejscu łatwo dostępnym dla osoby poruszającej się na wózku inwalidzkim. A więc powinna być ona usytuowana pod schodami (np. na poziomie chodnika), a jej umiejscowienie musi pozwalać na osiągnięcie jej przez osobę, będącą na wózku inwalidzkim⁴⁴.

Seniorzy z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności nie muszą także nadwerężyć zdrowia wyczekując w kolejkach. Osoby niepełnosprawne mają mieć do dyspozycji osobne stanowiska pocztowe

---

⁴³ Art. 62, ppkt 4, lit. a-b oraz ppkt 5 Ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe (Dz.U. z 2012 r. poz. 1529) [dalej – Ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe].

⁴⁴ Art. 62, ppkt 3 Ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe.

(okienka), gdzie kolejka obowiązuje tylko niepełnosprawnych. Takich specjalnych okienek pocztowych należy wyszukiwać, zwracając uwagę na to czy są one oznakowane w specjalny sposób⁴⁵.

Seniorzy, którzy są niewidomi (tzn. posiadają odpowiednie orzeczenie o stopniu niepełnosprawności z tego tytułu) mogą liczyć na zwolnienie z opłat za nadawanie przesyłek. Muszą jednak zostać spełnione pewne warunki. Osoba starsza musi być niewidoma (znacznym stopniem niepełnosprawności) lub ociemniała (stopień umiarkowany), a nadawana przez nią przesyłka musi być adresowana do instytucji, biblioteki, organizacji pozarządowej itd., która statutowo zajmuje się pomocą osobom niewidomym/ociemniałym. Lista tych bibliotek obejmuje wszystkie biblioteki publiczne (wojewódzkie i miejskie) oraz Główną Bibliotekę Pracy i Zabezpieczenia Społecznego w Warszawie, Bibliotekę Śląską w Katowicach, a także Dolnośląską Bibliotekę Publiczną im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu. Do tego dochodzą Książnice Pomorska i Podlaska⁴⁶.

Poniżej przedstawiamy listę instytucji i organizacji dla osób niewidomych, do których niewidomi/ociemniiali seniorzy mogą pisać bez uiszczania opłaty:

1. Euro-Regionalne Stowarzyszenie Niewidomych, Słabowidzących i Ich Sympatyków „Pomorze” w Gdańsku
2. Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego w Krakowie
3. Fundacja „Jasne Strony” w Warszawie
4. Fundacja Na Rzecz Osób Niewidomych i Niepełnosprawnych „Pomóż i Ty” w Gdyni
5. Fundacja Na Rzecz Osób Niewidomych i Słabowidzących w Krakowie
6. Fundacja Na Rzecz Osób Niewidomych Labrador - Pies Przewodnik w Poznaniu

---

⁴⁵ Art. 62, ppkt 2 Ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe.

⁴⁶ Załącznik 1. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej Oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, z dnia 6 września 2013 r., w sprawie wykazu bibliotek, organizacji osób niewidomych lub ociemniałych oraz organizacji, których celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych (Dz.U. z 2013 r. poz. 1120) [dalej: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej Oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, z dnia 6 września 2013 r., w sprawie wykazu bibliotek, organizacji osób niewidomych lub ociemniałych oraz organizacji, których celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych].

7. Fundacja Polskich Niewidomych i Słabowidzących „Trakt” w Warszawie
8. Fundacja „Praca Dla Niewidomych” w Warszawie
9. Fundacja Szansa dla Niewidomych w Warszawie
10. Klub Inteligencji Niewidomej Rzeczypospolitej Polskiej we Wrocławiu
11. Lubelska Fundacja Pomocy Osobom Niewidomym i Słabowidzącym w Lublinie
12. Mazowieckie Stowarzyszenie Pracy dla Niepełnosprawnych „De Facto”
13. Polskie Towarzystwo Tyflogiczne w Krakowie
14. Polski Związek Niewidomych
15. Regionalna Fundacja Pomocy Niewidomym w Chorzowie
16. Stowarzyszenie Dla Dzieci Słabo Widzących i Niewidomych „Razem Do Celu” w Dąbrowie Górniczej
17. Stowarzyszenie Niewidomych Cywilnych Ofiar Wojny w Gdańsku
18. Stowarzyszenie Niewidomych i Słabowidzących „Kaszub” w Wejherowie
19. Stowarzyszenie Niewidomi Niewidomym w Olsztynie
20. Stowarzyszenie Na Rzecz Rehabilitacji Słabowidzących i Niewidomych w Warszawie
21. Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niewidomym i Niedowidzącym „Nadzieja” w Radomiu
22. Stowarzyszenie Przyjaciół Niewidomych i Słabowidzących w Poznaniu
23. Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących „Blżej Świata” w Lublinie
24. Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących „Promyk” w Łodzi
25. Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących „Tęczą” w Warszawie
26. Świętokrzyskie Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niewidomej i Słabowidzącej w Kielcach
27. Towarzystwo Muzyczne im. Edwina Kowalika w Warszawie
28. Towarzystwo Opieki Nad Ociemniałymi w Laskach Warszawskich

29. Towarzystwo Pomocy Głuchoniewidomym w Warszawie
30. Wielkopolskie Stowarzyszenie Niewidomych w Poznaniu
31. Wrocławskie Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Niewidomych we Wrocławiu
32. Związek Niewidomych Rzeczypospolitej Polskiej w Krakowie
33. Związek Ociemniałych Żołnierzy Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie.⁴⁷

Także korespondencja pomiędzy osobami niewidomymi/ociemniałymi, które piszą do siebie za pomocą pisma wypukłego, jest darmowa (zwolniona z opłaty za usługę pocztową)⁴⁸.

Pamiętać jednak należy, że zwolnienie dotyczy tych przesyłek, które ważą maksymalnie 7000 gram. Zwolnienie dotyczy przyjęcia od nadawcy i doręczenia przesyłki do adresata. Za potwierdzenie odbioru lub nadanie listu priorytetowego jednak płacić już trzeba⁴⁹.

DO ZAPAMIĘTANIA:

I. Ułatwienie w korzystaniu z poczty tradycyjnej:

Osoba starsza poruszająca się na wózku inwalidzkim lub niewidoma: dostarczanie przesyłek bezpośrednio „do ręki”, z pominięciem skrzynki pocztowej; nadawanie listów bezpośrednio u listonosza, bez konieczności nadawania ich na poczcie (obie usługi za darmo).

II. Paczka dla niewidomych/ociemniałych:

Osobie starszej niewidomej/ociemniałej przysługuje zwolnienie z opłaty pocztowej za przesyłki o masie maks. 7 kg, nadawane do bibliotek lub organizacji osób niewidomych, lub do innych osób niewidomych/ociemniałych (listy pisane pismem wypukłym).

⁴⁷ Załącznik 2 do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej Oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, z dnia 6 września 2013 r., w sprawie wykazu bibliotek, organizacji osób niewidomych lub ociemniałych oraz organizacji, których celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych.

⁴⁸ Art. 26 Ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe.

⁴⁹ Poczta Polska S.A., *Cennik powszechnych usług pocztowych w obrocie krajowym*, Warszawa 2013, rozdział VII, s. 6 (http://cennik.poczta-polska.pl/plik,1/Cennik_krajowe_powszechny.pdf).

VI. ULGI I ZWOLNIENIA WŁAŚCIWE DLA INWALIDÓW WOJENNYCH

Do dziś w naszym kraju żyje wielu dawnych żołnierzy, walczących w szeregach wojsk koalicji antyhitlerowskiej. Wielu z nich jest inwalidami wojennymi. Tacy seniorzy mogą liczyć na liczne ulgi i zwolnienia finansowe.

Inwalida wojenny (oraz jego opiekun, pomagający w poruszaniu się poza domem) ma prawo do darmowego poruszania się autobusami, trolejbusami i tramwajami komunikacji miejskiej w każdym mieście w Polsce⁵⁰. Jeśli senior (inwalida wojenny) wybierze się w podróż pociągiem (każdego rodzaju) lub autobusem PKS (zwykły, przyspieszony, pospieszny) to ma prawo do ulgi 37% na bilet jednorazowy. Z kolei inwalida wojenny z orzeczeniem I grupy inwalidzkiej (lub równorzędnym) może liczyć na jeszcze większą ulgę – 78% na bilety jednorazowe do pociągów, ale tylko osobowych i pospiesznych, oraz bilety autobusowe PKS (zwykłe, przyspieszone i pospieszne). Co ciekawe, ulgi te dotyczą nie tylko drugiej, ale i pierwszej klasy⁵¹.

Jeśli inwalidzie wojennemu (z I grupą) w podróży towarzyszy opiekun, to także i on ma prawo do ulgi na bilet – jest to ulga w wysokości aż 95%. Ulga dotyczy wszystkich pociągów i autobusów PKS (przy zakupie biletów jednorazowych)⁵².

---

⁵⁰ Art. 16, ust. 1-2 Ustawa o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin z dnia 29 maja 1974 r. (Dz.U. Nr 21, poz. 117), tj. z dnia 21 lutego 1983 r. (Dz.U. Nr 13, poz. 68), tj. z dnia 21 stycznia 2002 r. (Dz.U. Nr 9, poz. 87), tj. z dnia 17 maja 2010 r. (Dz.U. Nr 101, poz. 648) [dalej – Ustawa o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin z dnia 29 maja 1974 r.].

⁵¹ Art. 16, ust. 3-4 Ustawa o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin z dnia 29 maja 1974 r.

⁵² Art. 16, ust. 5 Ustawa o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin z dnia 29 maja 1974 r.

Oczywiście pamiętać musimy o odpowiednich dokumentach poświadczających prawo do opisanych ulg i zwolnień. Inwalida wojenny musi mieć przy sobie, na czas podróży, książeczkę inwalidy wojennego, a w niej odpowiedni wpis o przyznaniu I grupy inwalidzkiej (lub orzeczenie równorzędne, to jest niezdolność do samodzielnej egzystencji) lub ewentualne inne orzeczenie, niższego stopnia (II grupa inwalidzka, częściowa niezdolność do pracy inwalidy wojennego itd.). Osoba towarzysząca seniorowi musi wylegitymować się tym samym dokumentem⁵³.

Książeczkę inwalidy wojennego wydaje organ rentowy (ZUS), który przyznaje prawo do renty inwalidy wojennego⁵⁴. Zabieg ten dokonywany jest na wniosek osoby zainteresowanej. Wniosek ten musi zawierać podstawowe dane osobowe seniora, to jest: imię i nazwisko; datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL, adres zamieszkania, numer dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, symbol i numer renty inwalidy wojennego lub renty inwalidy wojskowego, oświadczenie o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych oraz dwa aktualne zdjęcia⁵⁵.

---

⁵³ Zob. § 1, ust. 1-2 Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie określenia rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia inwalidów wojennych i wojskowych do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego z dnia 29 stycznia 2002 r. (Dz.U. Nr 8, poz. 72).

⁵⁴ Art. 23c Ustawa o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin z dnia 29 maja 1974 r.

⁵⁵ Zob. § 6 Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej w sprawie trybu wydawania i anulowania książki inwalidy wojennego (wojskowego), dokumentów wymaganych do jej wydania oraz wzoru książki inwalidy wojennego (wojskowego) z dnia 23 czerwca 2004 r. (Dz.U. Nr 158, poz. 1653).

DO ZAPAMIĘTANIA:

Tabela przedstawiająca ulgi i zwolnienia przysługujące inwalidom wojennym w komunikacji miejskiej i krajowej:

Osoba uprawniona:	Autobus miejski/ trolejbus/tramwaj:	Pociąg (I i II klasa):	PKS:
Inwalida wojenny z orzeczeniem o II – III grupie inwalidów (lub równorzędny);	Ulga 100% w każdym mieście.	Ulga 37%; pociągi osobowe, pociągi pospieszne i ekspresowe, InterCity, EuroCity; bilety jednorazowe.	Ulga 37% w autobusach w komunikacji zwykłej, przyspieszonej i pospiesznej; bilety jednorazowe.
Inwalida wojenny z I grupą inwalidzką (lub orzeczenie równorzędne).	Ulga 100% w każdym mieście.	Ulga 78%; pociągi osobowe i pospieszne.	Ulga 78% w autobusach w komunikacji zwykłej, przyspieszonej i pospiesznej.
przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży inwalidzie I grupy.	Nie dotyczy.	Ulga 95%; pociągi osobowe, pociągi pospieszne i ekspresowe, InterCity, EuroCity; bilety jednorazowe.	Ulga 95% w autobusach w komunikacji zwykłej, przyspieszonej i pospiesznej; bilety jednorazowe.

Inwalidom wojennym przysługuje też całkowite zwolnienie z opłat abonamentowych za sprzęt RTV⁵⁶. Była o tym mowa wyżej.

Seniorzy, posiadający orzeczenie o I bądź II grupie inwalidzkiej, o statusie inwalidów wojennych, mają prawo do refundacji 50% kwoty składki ubezpieczenia samochodowego OC lub AC. Przywilej ten dotyczy jednak tylko jednego auta i używanego w celach prywatnych

⁵⁶ Art. 23a Ustawa o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin z dnia 29 maja 1974 r.

(nie zarobkowych), będącego własnością inwalidy wojennego. Refundacji dokonuje organ rentowy (czyli ZUS), ale tylko na wniosek samego inwalidy. Przy składaniu wniosku należy przedstawić dwa dokumenty: umowę ubezpieczenia oraz zaświadczenie opłacenia składki⁵⁷.

Wniosek o refundację składki OC lub AC musi zawierać następujące dane osobowe: imię i nazwisko wnioskodawcy, adres zamieszkania, numer ewidencyjny PESEL, wskazanie adresu lub konta bankowego, na które ma być doręczona lub dokonana wpłata refundacji, oznaczenie dokumentu poświadczającego własność pojazdu samochodowego (dowód rejestracyjny). Do tego należy dołączyć jeszcze trzy oświadczenia: o niekorzystaniu z refundacji lub ulg w zakresie składek na ubezpieczenie pojazdów samochodowych na podstawie innych przepisów, o niewykorzystywaniu pojazdu samochodowego do zarobkowego przewozu, a także o zobowiązaniu się do powiadomienia na piśmie organu rentowego w terminie 14 dni o dokonaniu przez ubezpieczyciela zwrotu składki, wraz ze wskazaniem jej wysokości i okresu, za jaki dokonano zwrotu składki⁵⁸.

W ciągu trzydziestu dni, ZUS musi wypłacić refundację lub też wydać decyzję odmowną⁵⁹.

---

⁵⁷ Art. 23b Ustawa o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin z dnia 29 maja 1974 r.

⁵⁸ Zob. § 2 Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie trybu postępowania przy przyznawaniu i wypłacaniu inwalidom wojennym refundacji z tytułu opłaconej składki na ubezpieczenie pojazdów samochodowych z dnia 23 grudnia 2002 r. (Dz.U. Nr 236, poz. 1993) [dalej – Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie trybu postępowania przy przyznawaniu i wypłacaniu inwalidom wojennym refundacji z tytułu opłaconej składki na ubezpieczenie pojazdów samochodowych z dnia 23 grudnia 2002 r].

⁵⁹ Zob. § 3 Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie trybu postępowania przy przyznawaniu i wypłacaniu inwalidom wojennym refundacji z tytułu opłaconej składki na ubezpieczenie pojazdów samochodowych z dnia 23 grudnia 2002 r.

VII. KARTA ZGRANI ZIELONOGÓRZANIE 50+

Dla zielonogórczan, zameldowanych w Winnym Grodzie, dostępna jest od niedawna tzw. Karta ZGrani Zielonogórczanie 50+. Program Zgrani 50+ może objąć każdą osobę powyżej 50. roku życia. Jedynym kryterium uczestnictwa jest tutaj wiek. Status materialny nie ma znaczenia – nie trzeba więc obawiać się, że senior przekracza limitowy próg dochodów.

Program Zgrani 50+ ma na celu zarówno aktywizację osób starszych, jak i powiększanie bazy klientów lokalnych przedsiębiorców. Seniorzy stanowią bowiem coraz liczniejszą grupę społeczną. Przedsiębiorcy sektora prywatnego starają się, jak mogą, aby ich sobie pozyskiwać. W tym celu firmy prywatne z Zielonej Góry przystępują do partnerstwa z programem ZGrani Zielonogórczanie 50+. Program ma na celu zachęcenie seniorów do korzystania z usług lokalnych firm. Udział w nim jest bezpłatny dla osób starszych. Finansowanie ZGranych 50+ pochodzi w całości ze środków miasta Zielona Góra.

Przedsiębiorcy zielonogórscy także wiele zyskują na udziale w tym programie. Jeśli lokalna firma zostanie partnerem Programu ZGrani 50+ to otrzymuje dzięki temu świetną reklamę oraz promocję. Warunkiem takiego partnerstwa jest przygotowanie odpowiedniej oferty dla seniorów (posiadaczy karty ZGrani 50+), która może polegać np. na specjalnych ulgach i promocjach dla osób starszych. W zamian za to Miasto Zielona Góra zajmie się promowaniem firmy – partnera oraz jego oferty specjalnej dla osób po 50. roku życia.

Karta ZGrani 50+ jest imienna, a jej wydanie nic nie kosztuje (płaci się jedynie za duplikat, w przypadku jego zagubienia, bądź zniszczenie, jednak jest to niewielka kwota – 20 zł). Ważność karty

należy potwierdzić dowodem osobistym (lub innym dokumentem potwierdzającym tożsamość osoby starszej).

Należy pamiętać, że do programu mogą przystąpić tylko te osoby, które są zameldowane w mieście Zielona Góra. Mieszkańcy gminy Zielona Góra nie mogą niestety otrzymać karty ZGrani 50+. Nie trzeba jednak być zameldowanym w Mieście na stałe, wystarczy wylegitymować się meldunkiem tymczasowym. Oprócz tego nie można zapominać, że imiennosc karty wyklucza możliwość skorzystania z niej przez inne osoby, np. małżonek/małżonka. Osoba, która ma kartę, nie może jej nikomu użyczać. Każda karta jest imienna i przypisana do konkretnego seniora.

DO ZAPAMIĘTANIA:

Warunki uczestnictwa w Programie Miejskim ZGrani Zielonogórzanie 50+:

- meldunek stały bądź czasowy na terenie Zielonej Góry,
- ukończony 50 rok życia.

Co należy zrobić, aby otrzymać od Miasta Zielona Góra kartę ZGrani 50+? Należy wypełnić odpowiedni wniosek, w formie tradycyjnej (papierowej) lub elektronicznej. Formularze wniosków są do pobrania na stronie internetowej www.zgrani50.pl lub w Zielonogórskim Ratuszu – w Biurze Obsługi Programu, przy ul. Stary Rynek 1 oraz w Biurze Obsługi Interesanta Urzędu Miasta Zielona Góra, przy ul. Podgórznej 22. Wniosek o wydanie Karty rozpatrywany jest w ciągu 20 dni roboczych od dnia jego złożenia⁶⁰.

Wszystkie osoby starsze posiadające kartę ZGrani 50+ będą mogły liczyć na rozliczne ulgi, rabaty, zniżki oraz oferty promocyjne, ale tylko u tych firm, które są partnerami Miasta Zielona Góra w projekcie.

⁶⁰ Regulamin Programu Miejskiego ZGrani Zielonogórzanie 50+ dostępny jest na stronie [www: https://www.zgrani50.pl/regulamin_karty_zgrani_zielonogorzanie_50,20](https://www.zgrani50.pl/regulamin_karty_zgrani_zielonogorzanie_50,20) (stan na dzień 8 lip. 2014, godz. 17:56).

DO ZAPAMIĘTANIA:

Seniorzy nie powinni zapominać o tym, że mogą korzystać z różnych ulg i rabatów, jakie oferuje im sektor prywatny, przedsiębiorstwa – także poza programem. Specjalne oferty promocyjne dla osób starszych na wszelakie usługi, np. telekomunikacyjne czy sieci komórkowych, są obecnie szeroko rozpowszechnione. Podobne programy rabatowe są dedykowane osobom niepełnoprawnym. Dlatego należy sprawdzać, który z usługodawców ma najlepszą ofertę dla nas, jako osób 50+, 60+, 70+ lub niepełnosprawnych seniorów. W Zielonej Górze, osoby powyżej 50. roku życia, stanowią aż 40% ludności! Jest to więc ok. 30% mieszkańców miasta⁶¹.

---

⁶¹ Artykuł na stronie Urzędu Miasta Zielona Góra: http://www.zielona-gora.pl/PL/971/5524/ZGrani_Zielonogorzanie_50plus/# (stan na 8 lip. 2014, godz. 18:07).

